

מסורת הש"ס

	א בִּלְעִי יַעַן. [שבת קריד. פסחים זח. מנחות יא:]
	ב גִּטְיִין טַבָּא. (א) שֶׁס, [גיטין שס ע"ש].
	ג [מספספסא פ"ו].
	ד [נמילה ז: ז: ו] [פי' וקרא בגו, ח] [שמות כח].
	ה גִּיל כֶּךָ שָׁמַי, (י) גִּי שֶׁלִי. שְׁהוּא בְּעוֹט,
	ו שִׁשְׁמַע מִהֲרִשָּׁא וְעִי רִשָּׁיָה. (ז) [נָזִיל מָן].
	ז [לעיל כו:]. (ח) [למקו, קו:]. (ט) עִי רִימ וְרִשָּׁא,
	

תורה אור השלם

- וכי קוד איש על רעהו לִהְרֹגוּ בַּקֶּרֶב הָאֵחַ מֵעַם מִזְבִּיחוֹ תִּקְרְנוּ לָמוֹת: שמות כא יד
- לֹא תִזְכֶּה אֲחֵרֵי רַבִּים לַרְעֹת וְלֹא תַעֲנֶה עַל רֵב לְנִטַּת אֲחֵרֵי רַבִּים וְתִקְרֹר אִישׁ אֶת חֲבֵרוֹ וְיִחָרֵץ גַּם קוֹד אֶת חֲבֵרוֹ וְיַעֲלֶה אֲחֵרֵי קוֹד בְּאֶרְעֵי מִמָּוֶת אִישׁ וְקָאֲמַתִּישׁ יִשְׁבֹּעַ עַל הַכּוֹלִים:

שמואל א כה יג

הגהות הב"ח

- (א) רש"י ד"ה לא תענה וכו' מן הַזֶּה שָׁמָּה יִשְׁמַע אֶחָד: (ב) ר"ה העממאות וכו' וכו' ר"ה העממאין: (ג) תיב' ד"ה וְהָאֵל וכו' דבי פריך וְהָאֵל הוּא: (ד) ד"ה רעה וכו' שמורד במלכות היה זנעזי:

מוסף רש"י

ומינאי ידידי הוו מתחלי ברישא. ממני שלח תמלה בשורה כשהיני וישבני מה דעמי נוטא, והוא היה ביטני, לא מן הגדולים ולא מן הקטנים, ואלי שמעתי שקטן שבהם היה (גיטין יט:). מן הצד הורו מתחלי. משום לא תענה על ריב, ודרישין לא תענה על רב, לא תחלוק על מופלא של שבתי דין, ולא מוקטני ליה לירשא דקרא דדיני נפשות, ואמ"ר דקטייה דקרא לא מיתוקס אלף דדיני נפשות (שם). תורה וגדולה במקום אחד. ששה מורטן וגדולתן של ישראל במקום אחד, שאין בישראל גדול בתורה ובעשר כמיוט (שם). והא הוה פנחס. לאחר אלעזר תורה וגדולה, שהיה כהן גדול אחר אצוי (שם). הור וקנינים. שקבלו מיהושע והאריכו ימים אחריו דכמצי (יהושע דז) אשר האריכו ימים אחרי יהושע (שם). והא הוה שואל. גדול בתורה היה אלף שלח ליהוד לאחרים כדלמרינן בערובין (ג:). שאול לא גלי מסכתא להכי כמיז ביה ככל אשר פינה ירשעו (שם). והא נחא נפשיה. דשמואל קודם שאול (שם). כולוהו שניה קאמרינן. שעתה גדולה תהא תורה וגדולה במקום אחד, וזה תתחיל גדולתו לא יחיד היה בתורה (שם). הרה עירא היאירי. גדול בתורה היה כדלמרינן במ"ק (נז:). דהוה ממני

לכו לרצון על גבי כרים וכסמות (שם). הא הוה חזקיה. חזקיה מלך יהודה גדול בתורה היה, כדלמרינן במלך (צז: שם). הוה שבא. גדול בתורה היה כדלמרינן

אין ראייה דוחה אוסו.

דהא ב"י"ט נמי כל מלאכה לא תעשה כמיזי: **הניחא כו'.** מסקנה דמילתיה דרבא היא. הניחא למאן דלמר נדרים ונדבות אין קריצין

ביום טוב מילת לאוקמי מעם מוזבחי

ולא יום טוב דמו לא מידרש ק"ו כדלמרנן: **אלא למ"ד קריצין.** איכא למדרש ק"ו כדלמרנן ולהווא תנא היכא מוקמת מעם מוזבחי ופלוגמייהו במסכת בילגה: **אלא אמר רבא.** על כרחיך אתא מעם מוזבחי ועקריה לקל וחומר בין מקרבן יחיד בין מקרבן ליצור דלא מיצביא למ"ד קריצין דכיון דקרבן יחיד דוחה יום טוב אי אמית למידרש קל וחומר לא מיתוקס מעם מוזבחי כלל ועל כרחיך לא מדרש ק"ו ואתא קרא ועקריה אלף אפילו למאן דלמר כו' ואיכא לאוקמי לקרא בקרבן יחיד דליכא ק"ו ובקרבן ליצור לא בעית לאוקמיה לקרא משום ק"ו על כרחיך ממשמעותיה מיתוקס נמי בקרבן ליצור דמוזבחי משמע המיוחד לי דהיינו תמיד שהוא עיקר כל הקרבנות: **הוו מסחלי ברישא.**

במניינא דסיקריקון אמרה רב צפ' חניקין (גיטין דף נח:). דקמני הושיב צ"ד ונמנו שאם שמה צפני סיקריקון שנים עשר חדש כו' ואמר רב אגא הוה צההוא ממנינא ומינאי ידידי הוא דלמחלו ברישא: **מן הלא הוו מסחלי.** מפני ענוה יתירה שהיתה צו: **בריה דרבי וולס:** **במקום אחד.** מורטן וגדולתן של ישראל צאדם אחד שאין כמותו בכל ישראל בתורה וגדולה כגון משה שהיה גדול על כל ישראל במלכות ובתורה וכן רבי בנשיאות ובתורה: **הוה אלעזר.** חזירו בתורה ולא היו מקום אחד: **והא הוה פינחס.** משמתי יהושע ואלעזר: **הוו וקנים.** כגון עמינאל ואנאן^י וצועז: **עירא היאירי.** במ"ק (דף טז:). אמרינן דהוה ממני לכו לרצון על גבי כרים וכסמות ודוד היה מנהיגו עליו לראש דכמצי (ש"צ ב) עירא היאירי היה כהן לדוד: **שמעי.** גדול היה כדלשכתן [שם]טן שירד לקראת דוד הירדן צאלף איש: **שבגא.** שהיה ישיבתו גדולה משל חזקיה כדלמר צפ' זה צורר (לעיל כו:). **לא תענה על רב.** כמיז בלא יו"ד משמע על מחלוק על מופלא של צ"ד הלכך לא מתחילין מיניה דלמא חוה ליה חובה ולא פלגינא עלייהו ומתחילין מן האד^א (ב) (י) שלא ישמע) אחד דברי אחד מן המזכים ויסקים עמו: **ויחגור גם דוד חרצו.** צאחרונה נמנו עליו לדנוי משום מורד במלכות: **שוניה אדם לתלמידו.** ומראה לו פנים לזכות ולחובה במוך הדין ודן עמו וגמנה עמו או לזכות או לחובה ומטין

הדין על פי התלמיד כאחד מן הדיינין: **העמאות והטהרום.** שהוראתן ביחיד ואין בהם מנין אלא אם כן חולקין וזריק לעמוד למנין אם רבו (ט) הטמאין או המטהרין מונין את האצ וצנו או את הרצ ותלמידו בשנים אצל דיני ממונות ונפשות ומכות שמנין שלהם אף בתחילת הדין^ט ומן המורה שזה נריך שלשה ודיני נפשות כ"ג וכן קידוש החדש שנריך שלשה דמשפט כמיז ביה (תהלים פא) כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב ומוקמינן ליה בקידוש החדש במס' ר"ה (דף כה:). וכן עיבור השנה שנריך שלשה חמשה ושבעה [לעיל י:] אין האצ וצנו כשרין זה עם זה ולא הרצ ותלמידו נמנין אלא אחד.

חזקיה מלך יהודה היה גדול בתורה היה, כדלמרינן במלך (צז: שם). הוה שבוא. גדול בתורה היה כדלמרינן סנהדרין רכזו כדלמרינן (לעיל כו). שגא היה לריש בתלפיס ריעומא וחזקיה במד כרי ריעומא (גיטין שם). והא איקטייל. סנהריב רכזו כדלמרינן כזו צורר (לעיל כו). גיטין שם).

פרק רביעי סנהדרין לו.

לו.

ובמה י"ב. וא"ת ומנ"ל דלא דחיא ראייה י"ט הא אפי' שבת דחיא אי לאו משום דכמיז (שמות לה) בכל מושבותיכם וצ"י"ט לא כמיז א"כ תמחה י"ט צק"ו ומה עבודה שדוחה יום טוב ראייה דוחה אותו וכו' וי"ל דאיכא למימר שבת יוכיח שנדחית מפני העבודה ואין נדחית מפני הראייה והוא הדין י"ט מיהו אין שיין למימר שבת יוכיח שנדחית מפני הראייה שבת יוכיח נדחית מפני דהיינו עבודה שאינה נדחית מפני הראייה דהא אמילתיה דאצי קאי ולי"י דל"ק מידי כיון דאיכא למימר ק"ו לקולא ולחומרא לחומרא אמרינן: **והא** הוה חזקיה. אית ספרים דלא גרס ליה דחזקיה לא היה מושל על כל ישראל שכבר גלו עשרת השבטים ועוד דשצנא רשע היה ולא ממניינא הוא^ט ותעד דכי פריך (א) הוה דוד לא משני הוה אחיטופל שקראו **דוד**^ט אלופו ומיודעו כיון דרשע הוה אינו מן המנין וקצת קשה דלא משני הוה מפיוצות שהיה מצייש פני דוד צהלכה (ברכות ד' ז:).

בולאיו שניה קאמרינן. דמשסהותמלי גדולתן לא פסק כולוהו שני והשתא לא קשה לספרים דגרסי והא הוה אלעזר הוה פנחס דהכי פריך והא הוה אלעזר שהותמלה גדולתו אחר של יהושע ומימה דלא משני איהושע הוה עתניאל בן קנז שהחזיר הלכות (הלכות) שנשכתחו מישראל צימי אצלו של משה (תמורה דף עז:):

והא הוה **הונא בר נתן.** שהיה קרוב למלכות כדליתא צפ"צ דנצחים (דף טז:). דלמתיקס ביה והיו לבליים אומנין:

דיני נפשות מתחילין מן הצד. משום לא תענה על רב (ט) אצל דיני ממונות לא חיישי' ומ"מ דרך שאלה יכולין לענות ואפשר לא תענה על רב דיני נפשות כמיז ולא דיני ממונות אע"י דלנשות קאי נמי אדיני ממונות למאן דמוקי לה בריש מכילתין (דף ג:). צצ"ד נוטה:

רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מהבא ויחגרו איש וגו'. הכא משמע שמורד במלכות (י) ובעי למדייני דודו היה חושב עצמו מלך וכן כפרק במה צהמה (שבת דף נו. וסס) גבי אוריה שהיה לו לדוד לדנוי צכסהדרין ולא דייניה אע"י שהיה מורד במלכות כדלמרינן התם וקסא דהא אחר במגילה (דף יז: וסס) דמורד במלכות לא בעי למדייניה ויש לומר לא בעי למדייניה כשאר חייבי מיתות אלא לקבל עדות ולידע אם הוא מורד במלכות ונראה הא דלמר לא בעי למדייניה לענין הא דתנן בפירקין (דף לב.) דיני נפשות גומרינן צו ביום לזכות וציוס שלאחריו לחובה וכלילה

שלאחריו אין גומרינן והאי גומרינן צו ביום לזוכה והיינו דקאמרה ליה אציגיל וכו' דיני נפשות צלילה כדלמרינן לעיל בפירקין (דף לה:). דנגד השמש צעינן והשיב לה דלא בעי למדייניה כשאר דיני נפשות אלא גומרינן צו ביום לחובה וכן מוכח צירושלמי דפירקין דלמרה ליה וכו' דיני נפשות צלילה אמר לה כבר נגמר דיו מצעוד יוס: **אין מונין אהם אלא אחד.** משום קידוש החדש ועיבור השנה אינטיריך דלענין דין פשיטא דאין קרובים כשרים: **לחמיו**

כי

חובה אין לאחר לחלוק על דבריו. ר' יוחנן אמר מהבא חגרו איש חרבו וגו' וחגר דוד אחריהם. אמר רב שונה אדם לתלמידו ודן עמו בדיני נפשות ומותבינן עליה הטהרות והטמאות האב ובנו הרב ותלמידו מונין להם שנים ודיני נפשות ודיני מכות וקידוש החדש ועיבור השנה אב ובנו הרב ותלמידו אין מונין להם אלא אחד ופרקינן כי אמר רב שונה אדם

	א מ"י פ"א מהלכות חגיגה הלכה ח והל"י:
	ב ב ג מ"י פ"א מהל' סנהדרין הלכה ו:
	ג ד מ"י שם הלכה י טוש"ע חור"מ סימן יט סעיף ה:
	ג ה מ"י שם הלכה ז טוש"ע שם ובהג"ה:
	

רבינו חננאל

קרבן יחיד מק"ו ומה יו"ט שנדחה מפני קרבן יחיד לדברי האומר נדרים נדבות [אין] קריבין ביו"ט [אלא למ"ד קריבין מאי איכא למימר] אין רציחה דוחה יו"ט קרבן יחיד שדוחה יו"ט אינו דין שלא תהא רציחה דוחה אותה הניחא למאן דאמר נדרים נדבות קריבין ביו"ט הנה קמה ליה ק"ו אלא אמר רבא לא מיבעיא למאן דאמר נדרים נדבות קריבין ביו"ט הכי האי גונא לא דיינינן ק"ו לבטל מקרא מן התורה שנאמר מעם מוזבחי תתקנו למות בפירוש ריבתה התורה שתהא רציחה דוחה את העבודה אלא אפילו למאן דאמר נדרים נדבות אין קריבין ביו"ט מעם מוזבחי כתיב מוזבחי המיוחד לי ומאי ניהו תמיד וכ"ש קרבן יחיד דדחי: **דיני ממונות** מטיס על פי עד אחד בין לזכות בין לחובה כר'. ירושלמי א"ר ינאי אילו ניתנה תורה חתובה לא היתה עמידה לרגל מאי טעמא וידבר ה' אל משה לאמר אמר לפני רבון כל העולמים הודיעני היאך הוה הלכה א"ל אחרי רבים להטות. רבו המזכים וזכא. רבו המחייבים חייב כ"י שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור מנין ודגלו וכן הוא אומר אמרות ה' אמרות הנהרות כסף צורף בעליל לארץ מוזקק שבעתים ואמר מירשרם אהבך. א"ר יוחנן כל מי שאינו יודע לדון את השרץ לטמאו מאה פעמים ולטהרו מאה פעמים אינו יכול לפתוח בכות. תלמיד ותיק היה לרבי והיה מטהר ומטמא השרץ מאה פעמים. אמרי הנהו תלמידי קטוע מטורא דסיני הוה: **דיני ממונות הטהרות והטמאות** כר' אמר רב אנא הוינא במניינא דבי רבי ומיני הוה מתחלי ברישא. והתנן מתחילין מן הגדול ואסיקנא כל מענייה דבי רבי מן הצד הוו מתחלי והן אמרו מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. איני ואחר לא מצאנו. והא הוה יהושע ודחינן הוה אלעזר בהדיה כי קאמרינן דליכא אחר בהדיה והא הוה אלעזר הוה פנחס כר'. ואסיק' אף אני אומר מימות רבי ועד רב אשי לא מצאנו תורה וגדולה במקום אחד. והוצא בר נתן מיכף הוה כייף ליה לרב אשי: **דיני נפשות מתחילין מן הצד.** פי' מן הגדול שנאמר לא תענה על רב כלומר כיון שיתחיל הגדול ויאמר זכות או

חובה אין לאחר לחלוק על דבריו. ר' יוחנן אמר מהבא חגרו איש חרבו וגו' וחגר דוד אחריהם. אמר רב שונה אדם לתלמידו ודן עמו בדיני נפשות ומותבינן עליה הטהרות והטמאות האב ובנו הרב ותלמידו מונין להם שנים ודיני נפשות ודיני מכות וקידוש החדש ועיבור השנה אב ובנו הרב ותלמידו אין מונין להם אלא אחד ופרקינן כי אמר רב שונה אדם